

Wycieczka naukowa studentów SGGW do lasów OZLP we Wrocławiu

Od kilku lat Wydział Leśny SGGW urządza dla studentów kończących studia naukowe programowe wycieczki na tereny różnych okręgowych zarządów lasów państwowych. W 1962 r. wycieczka taka odbyła się w dniach 6—12 czerwca dla studentów X semestru do OZLP we Wrocławiu. Wzięli w niej udział również niektórzy profesorowie oraz pomocniczy pracownicy nauki. Kierownikiem wycieczki był prof. dr B. Szymkiewicz, dziekan Wydziału Leśnego SGGW.

Głównym celem wycieczek jest zapoznanie młodej, teoretycznie przygotowanej kadry leśników z problemami leśnymi i ich rozwiązywaniem w praktyce.

A oto ogólny plan zagadnień, z którymi uczestnicy wycieczki zapoznali się na terenie OZLP we Wrocławiu.

1. Charakterystyka siedlisk do prawidłowego określenia odpowiednie dla nich roślinności drzewiastej.

2. Podniesienie produktywności siedlisk przez:

- a) dobór odpowiednich gatunków głównych i domieszkowych,
- b) uregulowanie stosunków wodnych siedlisk leśnych,

- c) zalesienie słabszych gruntów porolnych,
 - d) wprowadzenie na odpowiednich siedliskach gatunków o krótszej kolei rębności.
3. Zagadnienie użytkowania lasu:
- a) warunki pozyskania drewna,
 - b) zrywka i transport,
 - c) bezpieczeństwo i higiena pracy przy pracach leśnych,
 - d) maksymalne wykorzystanie produkcji leśnej drzewnej i niedrzewnej.
4. Różnice w czynnikach siedliskowych na terenach nizinnych i górskich i ich znaczenie dla hodowli i użytkowania lasu.

W dniu 6 czerwca, przy spotkaniu na terenie nadl. Milicz, kierownik działu zagospodarowania lasu, mgr inż. H. Ostrowski, omówił warunki przyrodnicze, ogólną fizjografię terenu, powierzchnię lasów itp. Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych.

W tym nadleśnictwie na jednej z powierzchni przedstawiono stosowane w praktyce zabiegi zmierzające do podniesienia produktywności słabszych siedlisk leśnych (BŚw) przez wprowadzenie podszytu bukowego w drzewostanie sosnowym. Omówiono przy tym metodę przygotowania gleby przy podsadzaniu buka jak również stopień trzebieży i wiek drzewostanu, w którym należy wprowadzać podszyt bukowy. Na innej powierzchni przedstawiono i omówiono problem siewu sosny oraz sposoby przedziania upraw sosnowych z siewu. Wyniki tych prac pokazano bezpośrednio na odpowiedniej powierzchni. Następnie pokazano szkółki i uprawy na siedliskach LM oraz kilkunastohektarową plantację topoli w nadl. Milicz, leśn. Brzezie. Nadleśniczy inż. S. Gurbiel omówił warunki glebowe, gatunek wprowadzonej topoli (*Populus robusta*) oraz uprawę i pielęgnowanie gleby. Ponadto przedstawiono perspektywy wykorzystania powierzchni międzyrzędowych.

W drugim dniu zwiedzono tartak w Dobroszycach. Po omówieniu przez kierownika zadań tartaku, zwiedzono i omówiono działy produkcji począwszy od wyładunku dłużyc, podziału na kłody, przecieranie, aż do wyrobu fryzów o odpowiednich wymiarach deszczulek posadzkowych oraz tarcicy eksportowej. Uczestnicy wycieczki zobaczyli również przygotowanie i obróbkę drewna na okleiny.

Następnym punktem programu były zalesienia porolne. Nietypowa roślinność na tych powierzchniach nie charakteryzuje produktywności siedlisk. Celem ich scharakteryzowania zostają wykonane odkrywki glebowe, na podstawie których określa się typ siedlisk (skład mechaniczny, kwasowość, zaleganie wody gruntowej itp.), co ułatwia dobór odpowiednich gatunków do zalesień.

Dalszym punktem programu były lasy łągowe (dąbrowy), występujące na ciężkich glebach aluwialnych (madach) w dorzeczu Odry i Oławy. W dyskusji poruszono sprawę właściwego składu gatunkowego drzewostanów, ich pielęgnowania oraz rębni, które należy stosować na tym terenie w celu umożliwienia naturalnego odnowienia. W pobliżu, na takich samych siedliskach, obejrzano sztucznie wprowadzone dąbrowy oraz drzewostany złożone z gatunków obcych (*Juglans nigra* i *Caria alba*).

Następnym obiektem przedstawionym przez leśników wrocławskich były bory dolnośląskie zajmujące znaczną północno-zachodnią część okręgu. Występują one na słabszych siedliskach borowych. Na wielu powierzchniach stosunkowo wysoki poziom wody gruntowej bardzo utrudnia odnowienia, zwłaszcza na terenach popożarowych, na których poziom wody zwykle znacznie się podniósł.

Na powierzchniach oglądanych na terenie nadl. Ruszów i Zapałów przeprowadza się najpierw melioracje wodne (rowy odprowadzające wodę), a do zalesienia przygotowuje się glebę, na wałkach, pługiem PGL-2. Odnowienie następuje przez sadzenie 80% sosny, 20% świerka, brzozy, dębu, miejscami modrzew.

Miejscowi gospodarze przedstawili ekonomiczną ocenę tych prac. Dyskusja na tych powierzchniach rozwinęła się na temat zmiany typu gleby, a tym samym i jej własności fizycznych pod wpływem wysokiego poziomu wód gruntowych oraz na temat przyszłości tych upraw w zależności od warunków klimatycznych i zmian poziomu wody gruntowej w różnych porach okresu wegetacyjnego.

Problem melioracji na terenach podmokłych jest bardzo ważny i wymaga dużej ostrożności ze względu na jej wpływ zarówno na drzewostan znajdujący się na meliorowanym terenie jak i na tereny sąsiadujące. Przykładem takiego wpływu jest 75-letni drzewostan sosnowy w oddziale 166a, sąsiadujący z terenem zmeliorowanym na terenie nadl. Ruszów, leśn. Głuszec. W oddziale 115 tego leśnictwa wykonano zręb zupełny na siedlisku boru wilgotnego. Powierzchnię tę w krótkim czasie opłynał trzcinnik. Na tym siedlisku obejrzano również uprawy sosnowe na regulówce, wyróżniające się 100% udatnością i bardzo dobrym wzrostem w porównaniu z nieudanymi uprawami na terenie, gdzie sadzenie było wykonane w bruzdy wyorane pługiem PGL-3.

Dalszym etapem wycieczki były lasy górskie. W nadl. Szklarska Poręba, leśn. Szronowiec, zapoznano się z lasami świerkowymi występującymi na żyznych siedliskach (BMG), na glebach średnio głębokich, brunatnych górskich kwaśnych, wytworzonych na skałach granitowych. W szkółkach górskich można było zauważyć opóźniony rozwój sadzonek i siewek w stosunku do poprzednio zwiedzanych terenów nizinnych (okres wegetacyjny w górach trwa 17, a na nizinach 27 tygodni).

Problem trzebieży w drzewostanach górskich jak również zrywka i transport materiałów uzyskanych z trzebieży, wywołały dość żywą dyskusję. Głównym celem trzebieży na tych terenach jest zwiększenie przyrostu drzew dorodnych. Panującym gatunkiem jest świerk, który stanowi około 90% składu gatunkowego drzewostanu na tych terenach. Pokazano tu również przenośne ogrodzenia chroniące uprawy przed zwierzyną.

Wiatry huraganowe występujące średnio co 10 lat na tych terenach, w różnych okresach roku, wywołują znaczne szkody w drzewostanach w postaci wywrotów i wiatrołomów. Drzewa te muszą być w miarę możliwości jak najszybciej usuwane w celu zapobieżenia szkodom powodowanym przez korniki. Powierzchnie takie pokazano na terenie nadl. Piechowice, leśn. Michałowice, w oddz. 15 i 16a, w których huragan w dniu 17 kwietnia 1962 r. zupełnie wywrócił i wyłamał drzewa o masie około 2 200 m³ na powierzchni około 9 ha. Na podkreślenie zasługuje spostrzeżenie miejscowego nadleśniczego inż. Drahaïma, który twierdzi iż modrzew jest dość odporny na wywały. Przy sposobności omówiono też występujące na tych terenach rodzaje huraganów tzw. „feny” i wiatry przewałowe.

Przy użyciu środków mechanicznych i mobilizacji robotników leśnych znaczna część wywrotów i wiatrołomów została usunięta lub wyrobiona na miejscu. Na tej powierzchni pokazano mechaniczne ładowanie dłuźyc na samochody „Praga”, użycie czepeca ażurowego typu szwedzkiego, do zrywki dłuźyc oraz sanie do zrywki drewna stosowego.

Metody pracy przy pozyskaniu drewna, załadunku i wywozie drewna z lasu z zastosowaniem wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy omówił przy poszczególnych miejscach pracy kierownik działu użytkowania i transportu OZLP mgr inż. L. Th en. Przy omawianiu poszczególnych zagadnień z użytkowania lasu rozwinęła się dyskusja nad problemem szybkiego usunięcia wywróconych i połamanych drzew oraz zalesienia powierzchni pohuraganowych. Ponadto była omawiana sprawa wykorzysta-

1 Föhn — wiatr ciepły, osuszony w przejściu nad górami — przyp. Kom. Red.

nia na potrzeby garbarskie kory świerkowej z tak dużej masy drewna. Po obejrzeniu powierzchni pohuraganowych zwiedzono Ośrodek Transportu Leśnego w Sobieszowie.

Tereny porolne, z wysokim poziomem wód gruntowych, w nadl. Śnieżka zostały wykorzystane pod uprawę wikliny. Uprawą i eksploatacją jej zajmuje się Zjednoczenie Leśnej Produkcji Nierdzewnej. Zagadnienia uprawy i pielęgnowania gleby pod wiklinę oraz jej użytkowanie i opłacalność omówił pokrótce przedstawiciel tego działu inż. J. K u n d z e w i c z.

Zagadnienie zagospodarowania lasów górskich przedstawione zostało w nadl. Świdnica przez kierownika działu zagospodarowania lasu OZLP mgr inż. H. O s t r o w s k i e g o. Nadleśnictwo to położone na wysokości 450—720 m n. p. m. w północnej części Gór Sowich, w V i VII krainie przyrodniczoleśnej. Bogate siedliska w leśn. Złoty Las, oddział 241, zajęte przez wielogatunkowe drzewostany (świerk, buk, jodła, klon, modrzew, jesion, dąb, wiąz) wymagają częstej i dokładnej pielęgnacji. Omówiono przy tym metody rębni stosowanych na tych terenach oraz sposoby odnowienia lasu. Występujący tu świerk w niedużych masywach ulega szkodom od okiści.

Należy podkreślić, iż zagadnienia siedlisk leśnych, ich wydajności itp. rozpatrywano kompleksowo w nawiązaniu do warunków glebowych (odkrywki) i innych czynników siedliska.

Ostatnim obiektem leśnym zwiedzonym przez nas było nadl. Pokrzywno, leśn. Królewski Las, gdzie na przykładzie drzewostanów na bogatych siedliskach insp. obwodowy mgr inż. W i l c z k i e w i c z przedstawił zasady rębni wagnerowskiej. Na tych powierzchniach przy wykorzystaniu istniejących warunków klimatycznych (panujących wiatrów) zastosowano cięcia wagnerowskie, które sprzyjają naturalnym odnowieniom, o czym przekonaliśmy się naocznie. Ponadto pokazano nam 60-letni drzewostan daglezwowy z domieszką świerka. Omówiono tu na ogół niekorzystne cechy techniczne drewna daglezwowego oraz wymagania hodowlane tego gatunku.

Z obiektów związanych z przemysłem leśnym zwiedziliśmy fabrykę celulozy i papieru w Bardo. Przerabia ona klasyczną papierówkę świerkową z dodatkiem topoli i osiki, częściowo drewno opałowe i żerdzie oraz makulaturę. Fabryka produkuje celulozę i papier pakowy. Główny technolog fabryki omówił kolejno przy zwiedzaniu poszczególne działy produkcji.

Urozmaicony i bogaty program wycieczki przewidywał również zwiedzenie kilku obiektów turystyczno-krajoznawczych, co przyczyniło się do lepszego poznania piękna ziemi wrocławskiej. Przejazd wyciągiem krzeselkowym na Małą Kopę oraz przejście na Śnieżkę pozwoliło uczestnikom wycieczki na zapoznanie się nie tylko z pięknem i surowością krajobrazu górskiego, lecz również ze zmianą roślinności regli.

Bardzo duże korzyści, jakie wynieśli studenci z tej bogatej w problematykę i wzorowo prowadzonej wycieczki, na pewno przyczynią się do ułatwienia im ich przyszłej pracy. Dobre przygotowanie i zorganizowanie wycieczki nastąpiło dzięki staraniom kierownictwa OZLP we Wrocławiu oraz szczególnie udziałowi kierownika działu zagospodarowania lasu mgr inż. H. O s t r o w s k i e g o i kierownika działu użytkowania lasu i transportu mgr inż. L. T h e n a, którzy przez cały czas wycieczki nie szczędził sił w jej kierowaniu, omawianiu i wyjaśnianiu wielu problemów związanych z gospodarką leśną.

W imieniu uczestników wycieczki składam im za ten trud szczerze podziękowanie.